Tarkoitus

Kalastuslain tarkoitukseen kirjattu pyrkimys parhaan mahdollisen tiedon käyttämisestä kalavesien hoidon ja käytön järjestämisessä on oikea lähtökohta ekologisten, taloudellisten ja sosiaalisten arvojen toteutumiselle. Kalastuksesta itsestään on sanottu, että se ei ole harrastus, ei urheilua eikä tiedettä – ei edes taidetta, mutta sillä tehdään ainakin politiikkaa. Kalastuslain tarkoitukseen kirjatut turvalausekkeet: kestävä, luontainen ja monimuotoisuus eivät saisi jäädä vain toteamuksiksi.

Kalastusoikeudet

Kalastusoikeusjärjestelmän lähtökohtana on edelleen omistukseen perustuva kalastusoikeus sekä oikeus kalastaa ja määrätä siitä. Osakaskunnat säilyvät, mutta toimintakulttuuri muuttuu asiantuntijavaltaiseksi, mikä korostaa ajantasaisen tiedon merkitystä päätöksenteossa. Mietinnössä puhutaan kannustimista ja kannustimena on raha sekä toisessa päässä sanktiot. Osakaskunnissa kärsitään jo nyt toimijoiden vähyydestä. Käykö niin, että jatkossa turvaudutaan rahan voimalla asiantuntijoihin ja sanktioiden pelossa taas ei uskalleta toimia.

Yleiskalastusoikeuksien säilyttäminen ja modernisointi vastaa hyvin ajan haasteisiin. Erityisesti meillä Lapissa viehekalastuksen kysyntä kohdistuu pääasiassa vaelluskaloihin, jotka tunnetusti viihtyvät joissa ja virtapaikoissa. Tässä kohdassa lain tarkoitukseen sisällytetty turvalauseke ”kestävä” toteutuu hyvin kun nämä vedet on jätetty yleiskalastusoikeuksien ulkopuolelle.

Erityisperusteiset kalastusoikeudet ovat olleet olemassa ja ne ovat osa Lapin asutushistoriaa. Nyt oikeus etuuden mukaiseen kalastukseen ja määrät siitä sisällytetään ensimmäistä kertaa lakiin. Maanmittauslaitoksen esitys siitä, että kalastusetuuden osakaskiinteistöllä olisi lähtökohtaisesti puolet kalastusoikeudesta, perustuu yhteensovittamisen tarpeeseen. Tilan erityisperusteinen kalastusoikeus on saatu subjektiivisena oikeutena ja sellaisena se tulee säilyttää. Valtion vesien kohdalla tätä oikeutta on yritetty jatkuvasti kaventaa ja näyttötaakka on erityisperusteisen kalastusoikeuden haltijalla. Kulkuoikeuden kytkeminen selkeästi kalastusoikeuden käyttöön poistaisi myös kirjavaa käytäntöä puuttua liikkumisoikeuteen.

Kalastuslupajärjestelmä

Vastikkeellinen kalastuslupajärjestelmä on hyvä ja vastaa kaikki sille asetetut tarpeet. Lapissa kaikki virtavedet ovat nykyisin muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta yleisen viehekalastuksen ulkopuolella. Vesialueen omistajat ovat onnistuneet luomaan toimivia yhtenäislupa-alueita virtavesiin ja suurille järville. Omistajan luvan säilyttämiseen sisältyy selvästi odotus siitä, että lupa-alueet edelleen laajenevat ja kalastuslupaan kuuluu helppo saatavuus sekä asiakastarpeen tunnistaminen. Ajantasaisen tiedon ja osaamisen kerryttämisen avulla kalatalouden yhteisöt pystyvät vastaamaan tähän haasteeseen niin, että yleiskalastusoikeuksien käytön rinnalle saadaan kiinnostava vaihtoehto.

Ammattikalastus on ollut perinteisesti vesialueen omistajan oikeus ja pyyntiin lähdettiin kun muilta kiireiltä ehdittiin. Kannustimena oli lisätulo, joka ei kuulunut muille. Tämän päivän kaupallinen kalastus on yritystoimintaa, jonka ainut tavoite on taloudellinen kannattavuus. Kalastajat ovat ammattitaitoista väkeä ja kalusto on nykyaikaista. Suurimmaksi riskiksi näyttää edelleen jäävän epävarma kalastusoikeus eli kalavaroille pääsy. Mekanismi, jossa lupien myöntämisen ohjeistus on kirjattu kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan, on sinänsä hyvä. Välttyäkseen ongelmilta kalastajan kannattaa käynnistää lupaprosessi vuotta – kahta ennen kalastuksen aloittamista ja hakea kalastusoikeus saman tien useammalle vuodelle. Kalastajan kannalta hankalan luvankäsittelyprosessin vuoksi ELY-keskuksen asemaa luvan myöntäjänä olisi syytä vahvistaa. Sisävesialueilla on jo käytössä laajoja ammattikalastuksen lupajärjestelmiä, jotka ovat syntyneet osakaskuntien ja kalastusalueiden yhteistyönä. Tämä kehitys kaipaa tuekseen mietinnössä mainittuja kannustimia.

Kalatalouden suunnittelujärjestelmä

Kalastusalue on osoittanut asemansa kentän kalatalouden yhteistoimintaelimenä ja kalatalousalue kuvaa hyvin tulevaa toimintaa. Esitys käyttö- ja hoitosuunnitelmalle asetetuista vähimmäisedellytyksistä huomioida muu lainsäädäntö sekä valtakunnalliset suunnitelmat ja strategiat tekee kalastusaluetyöstä haasteellisen. Suunnitelmien ja säätelypäätösten laatimisprosessit ovat harrastuspohjalta toimivalle julkisoikeudelliselle yhteisöille

hieman outoja. Näistä haasteista varmasti selvitään asiantuntijoiden ja lakimiesten avulla. Kalastusalueen saamat harkinnanvaraiset rahat esitetään sidottavaksi alueelliseen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan ja sen toteutumiseen. Jos suunnitelma ei toteudu eivätkä perusrahoitus ja oma rahaa riitä työn uudelleen käynnistäminen ollaan vaikeuksissa.